

Rekenkamer
LEIDEN & LEIDERDORP

Jaarverslag 2025/ Onderzoeksagenda 2026-2027

Voorwoord

Namens de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp (hierna: Rekenkamer) bied ik u het Jaarverslag 2025 en de onderzoeksagenda 2026-2027 van de Rekenkamer aan. Het jaarverslag biedt een terugblik en de onderzoeksagenda een vooruitblik. In de onderzoeksagenda 2026-2027 presenteren we onderwerpen die we de komende twee jaar mogelijk gaan onderzoeken. Deze lijst moet gezien worden als een 'groslijst'. De lijst is minder omvangrijk in vergelijking met eerdere jaren. Toch weten we nu al dat we niet alle onderwerpen kunnen onderzoeken. En soms komen er gedurende het jaar nieuwe onderwerpen naar voren die het waard zijn om onderzocht te worden. Dat kan ook naar aanleiding van een verzoek van een van de gemeenteraden.

We gaan graag met beide gemeenteraden in gesprek tijdens de presentatie van het onderzoeksplan over de prioritering en verdere invulling van deze onderwerpen.

We willen de fracties en griffies van beide raden van harte bedanken voor de prettige samenwerking van het afgelopen jaar. Ook danken we het College van B&W, de gemeentesecretaris en de ambtelijke organisatie van beide gemeenten voor hun coöperatieve opstelling en medewerking aan de onderzoeken.

Hans van Egdorn

Voorzitter Rekenkamer Leiden & Leiderdorp (tot en met 15 maart 2026)

Inhoud

VOORWOORD	2
1 INLEIDING	4
2 SAMENSTELLING	5
3 ONDERZOEKEN	6
3.1 ONDUIDELIJKE TAAL EN BELEID (LEIDEN EN LEIDERDORP)	6
3.2 RUIMTELIJKE PROJECTEN LEIDERDORP	6
3.3 CITYMARKETING LEIDEN	7
3.4 MOTIES, AMENDEMENTEN EN TOEZEGGINGEN (LEIDEN EN LEIDERDORP)	7
3.5 COALITIEAKKOORD 2022-2026 LEIDERDORP, LESSEN VOOR TOEKOMSTIGE ONDERHANDELINGEN	8
3.6 LEEFBAARHEID TRANSSVAAL LEIDEN	8
3.7 FIETSVERKEERSVEILIGHEID LEIDEN	8
4 VOORONDERZOEK EN REKENKAMERBRIEF	9
4.1 REKENKAMERBRIEF META-ANALYSE PARTICIPATIE LEIDERDORP	9
4.2 TOEGANKELIJKHEID STEMBUREAUS LEIDEN	9
5 COMMUNICATIE	10
5.1 FRACTIEBEZOEKEN	10
5.2 AFSTEMMING MET BURGEMEESTERS, AMBTELIJKE ORGANISATIE EN GRIFFIES	10
5.3 CONTACT MET BURGERS EN ORGANISATIES VAN LEIDEN EN VAN LEIDERDORP	10
5.4 WEBSITE EN MEDIA	11
5.5 WET OPEN OVERHEID (WOO)	11
5.6 GELEERDE LESSEN VAN EERDER ONDERZOEK	11
6 FINANCIEEL VERSLAG 2025	13
6.1 INLEIDING	13
6.2 INKOMSTEN EN UITGAVEN 2025	14
7 ONDERZOEKSTRATEGIE EN ONDERZOEKSAGENDA 2026 - 2027	17
7.1 MISSIE EN ONDERZOEKSCRITERIA	17
7.2 WERVING NIEUWE LEDEN	17
7.3 GROS LIJST VAN MOGELIJKE NIEUWE ONDERZOEKEN	17
<i>Ondernemersklimaat</i>	17
<i>Zorg voor dakloze mensen in Leiden</i>	18
<i>Benutten kansen Omgevingswet (Leiden en Leiderdorp)</i>	18
<i>Leefbaarheid in Leiderdorpse wijken</i>	18
8 BEGROTING 2026	19

1 Inleiding

In 2025 heeft de Rekenkamer drie grote onderzoeken afgerond: het onderzoek naar 'Duidelijke taal' in beide gemeenten, het onderzoek naar 'Citymarketing' in Leiden en het onderzoek naar 'Ruimtelijke projecten in Leiderdorp'. Deze onderzoeken komen het meest dicht bij de belangen van de inwoners van beide gemeenten. Bij 'Duidelijke taal' onderzochten we wat er achter de schermen gebeurt binnen de gemeentelijke organisaties om uiteenlopende informatieproducten voor inwoners tot stand te brengen. Een van de uitkomsten was dat duidelijke informatie begint bij duidelijk beleid. Hierbij hebben dus ook de gemeenteraden een taak. De sturing vanuit de raad was bij 'Ruimtelijke projecten' en 'Citymarketing' juist de aanleiding voor het onderzoek. Bij 'Ruimtelijke projecten' stonden de langdurende ontwikkeling van het IKEA-terrein (Bospoort) en van de locatie van het oude gemeentehuis centraal. Hierbij heeft de raad een kaderstellende rol. Vanuit diverse Leidse fracties waren er vragen over hoe citymarketing functioneert, de rol van Leiden&Partners die op afstand van het gemeentebestuur opereert, en over de besteding van de opbrengst van de toeristenbelasting.

Bij onze onderzoeken streven we ernaar steeds de beste aanpak te hanteren die past bij het onderwerp en de beoogde impact. Hierbij proberen we ook te innoveren en nieuwe methoden te benutten. In 2025 was dit in het bijzonder het geval bij het onderzoek 'Duidelijke taal', en bij de reconstructie van de inzet van een leefbaarheidsbudget in de Leidse wijk Transvaal. Dit onderzoek publiceren we begin 2026. Bij het gebruik van nieuwe methoden is het extra belangrijk om de betrokkenen mee te nemen in het hoe en waarom, en dat we uitleggen dat het voldoet aan onze kwaliteitseisen.

De Rekenkamer is in 2025 ook zelf op pad gegaan om een indruk te krijgen over de toegankelijkheid van de stemlokalen Leiden tijdens de landelijke verkiezingen van 29 oktober 2025.

2 Samenstelling

In de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp zitten maximaal zeven door beide gemeenteraden benoemde leden. De Rekenkamer opereert onafhankelijk.

De leden van de Rekenkamer kunnen voor maximaal twee termijnen van zes jaar worden benoemd. Bij de voorganger van de Rekenkamer, de Rekenkamercommissie Leiden en Leiderdorp was het mogelijk om voor maximaal twee termijnen van vier jaar te worden benoemd. De leden van de Rekenkamer die ook al lid waren van de Rekenkamercommissie, zullen uit praktische overwegingen in beginsel aftreden op basis van deze benoemingstermijn.

De samenstelling van de Rekenkamer was in 2025:

- Hans van Egdome voorzitter (2e termijn, loopt af 1 maart 2026)
- Maurice Dister lid (2e termijn, loopt af 1 maart 2026)
- Marije van den Berg vicevoorzitter (2e termijn, loopt af 1 maart 2027)
- Hans Arts lid (1e termijn, loopt af 1 maart 2029)
- Willem Jan Meerding lid (1e termijn, loopt af 1 maart 2029)
- Janelle Pronk-Bade lid (1e termijn, loopt af 1 april 2031)
- Freek Kuipéri lid (1e termijn, loopt af 1 april 2031)

3 Onderzoeken

3.1 Onduidelijke taal en beleid (Leiden en Leiderdorp)

De Rekenkamer heeft onderzoek gedaan naar onduidelijke taal en beleid. Voor dit onderzoek koos de Rekenkamer een vernieuwende aanpak. We zijn gestart bij het eindpunt - de communicatie-uiting aan inwoners - en hebben van daaruit het pad terug gevolgd naar de beleidsvorming. De onderzoekers gingen samen met de betrokken ambtenaren na hoe de communicatie-uitingen tot stand waren gekomen.

Het onderzoek laat zien dat zowel Leiden als Leiderdorp goede stappen hebben gezet op weg naar duidelijkheid en klare taal. Maar duidelijkheid en klare taal is meer dan taal. Een heldere boodschap garandeert nog geen begrijpelijke regels. Daarnaast worden inwoners nog onvoldoende betrokken bij het maken van beleid. En als er signalen komen over onduidelijk beleid leiden deze zelden tot aanpassing van het beleid. We adviseren beide gemeenten om de duidelijkheid van beleid te verbeteren, en om uitvoerende professionals het beleid te laten toetsen op duidelijkheid en uitvoerbaarheid voordat het beleid wordt vastgesteld.

Het onderzoek is onder begeleiding van Marije van den Berg en Beatrice Snel uitgevoerd door onderzoeksbureau TheRevolution.

3.2 Ruimtelijke projecten Leiderdorp

In mei 2025 publiceerden we ons onderzoek naar de ontwikkeling van het IKEA-terrein (Bospoort) en van de locatie voormalig gemeentehuis. We concludeerden dat de gemeente grip verloor op de ontwikkeling van deze locaties door de gewijzigde plannen van de ontwikkelaars, mede ingegeven door externe omstandigheden (zoals de crisis in de detailhandel). Dit verlies van grip werd nog eens versterkt doordat de gemeente geen eigenaar meer was van de grond, en ook geen middelen had om deze terug te kopen. Ook moest het college keuzes maken op welke ruimtelijke projecten de interne capaciteit wordt ingezet.

Door de koerswijziging van de ontwikkelaars gaf de Ruimtelijke Structuurvisie Leiderdorp 2035 geen richting meer om nieuwe plannen te realiseren die konden rekenen op draagvlak van de ontwikkelaars en andere belanghebbenden. Ook de gemeenteraad verloor daarmee grip op de ontwikkelingen. Wel wijzigde de gemeenteraad bestemmingsplannen door bijvoorbeeld een maximale bouwhoogte te bepalen, en bracht ook nieuwe plannen in die pasten binnen de gestelde kaders. Maar deze brachten een oplossing niet dichterbij.

We hebben diverse lessen en aanbevelingen afgeleid uit de ontwikkelingen bij deze twee ruimtelijke projecten, en het samenspel tussen alle betrokkenen. De belangrijkste is om tijdig buiten de gestelde ruimtelijke kaders en bestemmingsplannen te denken, vanuit een bredere afweging van maatschappelijke belangen en de belangen van toekomstige bewoners van Leiderdorp. Door regelmatig de samenwerking te bespreken tussen college, raad en ontwikkelaars, kan tempo worden gehouden bij de planontwikkeling en kan tijdig worden besloten tot aanpassing van de kaders.

Het onderzoek is onder begeleiding van Willem Jan Meerding en Rudi Turksema uitgevoerd door onderzoeksbureau Hiemstra & De Vries

3.3 Citymarketing Leiden

De Rekenkamer heeft in het afgelopen jaar onderzoek gedaan naar de aansturing en controle van Citymarketing. Dit wordt uitgevoerd door Leiden&Partners als zelfstandige organisatie op afstand van het gemeentebestuur. Deze structuur is tot stand gekomen naar aanleiding van een eerder onderzoek van de toenmalige Rekenkamercommissie Leiden. Hoewel de Rekenkamer naar aanleiding van haar onderzoek concludeert dat de governance op een goede en efficiënte wijze is ingericht - en zich leent voor verdere uitbreiding - heeft het college geconcludeerd dat deze "liefdevolle verwaarlozing" niet meer van deze tijd is. Het rapport van de Rekenkamer is door sommige fracties kritisch ontvangen. Het heeft evenwel gezorgd voor het agenderen van het onderwerp Citymarketing door de raad, alsook voor een discussie over de hoogte van de toeristenbelasting.

Het onderzoek is onder begeleiding van Maurice Dister en Hans Arts uitgevoerd door onderzoeksbureau Decisio.

3.4 Moties, amendementen en toezeggingen (Leiden en Leiderdorp)

In 2025 is onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van moties, amendementen en vragen om toezeggingen. Dit zijn instrumenten voor de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad in Leiden en in Leiderdorp. Het is bedoeld om inzicht en handelingsperspectief te bieden zodat raadsleden, college en de ambtelijke organisatie in de toekomst bewuster en effectiever gebruik kunnen maken van moties, amendementen en vragen om toezeggingen. Het onderzoek is nadrukkelijk bedoeld om vooruit te kijken en te verbeteren, niet om achteraf te oordelen.

De gemeenteraad van Leiderdorp maakt tijdens de begrotingsbehandelingen met enige regelmaat, maar beperkt, gebruik van moties en vragen om toezeggingen. De Leidse raad maakt meer gebruik van deze instrumenten. Beide ambtelijke organisaties vinden het aantal moties relatief hoog en zijn van mening dat raadsleden niet expliciet stil staan bij de werkbelasting die dit oplevert voor het college en de ambtelijke organisatie.

De effectiviteit van moties, amendementen en toezeggingen in Leiderdorp wordt door de raad, college en ambtelijke organisatie genuanceerd beoordeeld. Raadsleden zien moties als belangrijk instrument om politieke standpunten uit te dragen, aandacht te vragen voor maatschappelijke thema's en invloed uit te oefenen op beleid. Het college en de ambtelijke organisatie van Leiden vinden dat het indienen van moties zelden leidt tot fundamentele beleidswijzigingen, behalve bij strategisch inhoudelijke moties omdat die de koers van het college aanscherpen.

De Rekenkamer adviseerde om een periodiek moment te organiseren waarop raad, college, griffie en ambtelijke organisatie gezamenlijk reflecteren op de werking en effecten van moties, amendementen en toezeggingen. Verder kan de raad gebruik maken van ondersteuning en advisering van de griffie bij het opstellen van moties en amendementen.

Het onderzoek wordt begin 2026 gepresenteerd aan beide raden. Het onderzoek wordt begeleid door Maurice Dister en Marije van den Berg. Onderzoeksbureau Hiemstra & De Vries voerde het onderzoek uit.

3.5 Coalitieakkoord 2022-2026 Leiderdorp, lessen voor toekomstige onderhandelingen

In 2025 rondde de Rekenkamer het onderzoek af naar de totstandkoming van het coalitieakkoord van Leiderdorp (2022-2026). Dit akkoord werd opvallend snel gesloten en bewust compact gehouden, met als doel ruimte te laten voor debat, brede participatie en bestuurlijke flexibiliteit. De Rekenkamer onderzocht of deze vernieuwende aanpak leidde tot betere samenwerking tussen raad en college, en welke lessen bruikbaar zijn voor de volgende onderhandelingsronde. Het onderzoek laat zien dat de snelle en open werkwijze bijdroeg aan continuïteit en voortvarend bestuur, maar dat het ontbreken van duidelijke doelstellingen en lange termijnonderbouwing het voor de raad moeilijk maakte om haar kaderstellende en controlerende rol effectief te vervullen. Ook werd de ambtelijke expertise beperkt benut, waardoor uitvoerbaarheid, financiële gevolgen en risico's onvoldoende in beeld kwamen. De aanbevelingen van de Rekenkamer helpen onderhandelaars en raadsleden om vooraf helderheid te creëren over rollen, monitoring, samenwerking en het benutten van een mogelijk raadsakkoord. Daarmee draagt dit onderzoek bij aan de kwaliteit van besluitvorming en een transparante, toekomstbestendige bestuurspraktijk.

3.6 Leefbaarheid Transvaal Leiden

De leefbaarheid in de wijk Transvaal heeft de afgelopen jaren vanuit de Leidse politiek aandacht gekregen. Naar aanleiding van geconstateerde problemen is eenmalig een leefbaarheidsbudget van € 500.000 vrijgemaakt om de leefbaarheid samen met bewoners te verbeteren. Het college is voornemens deze aanpak ook in andere wijken toe te passen. Voor de Rekenkamer reden om te onderzoeken hoe het leefbaarheidsbudget heeft uitpakkt en om te kijken of hier lessen uit te leren zijn voor andere wijken. Het onderzoek bevindt zich inmiddels in de afrondende fase en zal naar verwachting in het eerste kwartaal van 2026 gereed zijn en daarna worden gepresenteerd aan de raad.

Het onderzoek wordt begeleid door Freek Kuipéri en Marije van den Berg. Onderzoeksjournalist Saskia Klaassen van Vers Beton voerde het onderzoek uit.

3.7 Fietsverkeersveiligheid Leiden

In september 2025 is de Rekenkamer een onderzoek gestart naar de fietsverkeersveiligheid in Leiden en de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid om de stad veiliger te maken voor fietsers. Voor dit onderzoek was brede belangstelling in de Leidse raad. Leiden is een mooie maar ook drukke stad, waarin vele fietsers, voetgangers, bussen en (vracht)auto's een vaak klein wegoppervlak met elkaar moeten delen. Leiden scoort helaas hoog op het aantal fietsongevallen. Onderdeel van het onderzoek is een uitgebreide data-analyse naar de ontwikkeling van de fietsveiligheid, en het verband tussen ongevallen, de weginfrastructuur en het gebruik van wegen en fietspaden door verschillende typen weggebruikers. Ook onderzoeken we het beleid rond verkeersveiligheid en of gekozen maatregelen (aanpassing van de infrastructuur, educatie en handhaving) aansluiten bij wat nodig is om de fietsveiligheid te verbeteren. Bij enkele specifieke verkeerssituaties onderzoeken we de doeltreffendheid van de maatregelen. Bij het onderzoek zullen ook omwonenden worden betrokken, en worden verkeersdeskundigen gevraagd om te reflecteren op de onderzoeksresultaten.

Het onderzoek wordt begeleid door Freek Kuipéri en Willem Jan Meerding, en wordt uitgevoerd door onderzoeksbureau DOK data & verkeersveiligheid. Het onderzoek wordt in het derde kwartaal 2026 gepresenteerd aan de raad.

4 Vooronderzoek en rekenkamerbrief

4.1 Rekenkamerbrief meta-analyse participatie Leiderdorp

De Vereniging van Rekenkamer (VvR) heeft een meta-analyse gemaakt van 102 rekenkamerrapporten over participatie. Het onderzoek naar participatie dat wij deden in Leiderdorp is daar een van.

Op basis van deze meta-analyse heeft de Rekenkamer een rekenkamerbrief Leiderdorp Meta-analyse participatie geschreven. In deze brief hebben wij de bevindingen zoals deze zijn opgenomen in de meta-analyse vertaald naar de Leiderdorpse situatie.

In deze rekenkamerbrief zijn we ingegaan op de rol van de raad bij participatie. Naast de kaderstellende rol vooraf en de controle achteraf ziet de Rekenkamer nog een rol: raadsleden moeten kunnen controleren of participatie goed verloopt. We hebben ook aandachtspunten aangegeven, zoals: erken dat elk vraagstuk vraagt om een eigen participatietraject. En: houdt als raad en raadslid ook tijdens de participatieprocessen voeling met wat er leeft.

4.2 Toegankelijkheid stembureaus Leiden

De Rekenkamer was voornemens om de (fysieke) toegankelijkheid van stembureaus in de gemeente Leiden te onderzoeken. De val van het kabinet maakte het mogelijk om een verkennend onderzoek uit te voeren tijdens de landelijke verkiezingen van 29 oktober 2025. Leden van de Rekenkamer hebben steekproefsgewijs een tiental stembureaus bezocht. Daarnaast hebben we bij het college het beleid over toegankelijkheid bekeken. Ook heeft de Rekenkamer de processen-verbaal van de stembureaus van deze verkiezingen en die van de verkiezingen in 2023 bestudeerd. De resultaten zijn zeer positief. Een breder onderzoek bij de gemeenteraadsverkiezingen is dan ook niet langer aan de orde. We informeren de gemeenteraad hierover in 2026 door middel van een brief.

5 Communicatie

5.1 Fractiebezoeken

De Rekenkamer bezoekt jaarlijks de fracties van Leiden en Leiderdorp. Het doel van dit gesprek is om te weten welke onderwerpen voor onderzoeken de fracties belangrijk vinden. Op basis van onder andere deze gesprekken stelt de Rekenkamer de onderzoeksagenda 2025-2026 op. We bedanken de fracties voor hun inbreng en suggesties.

5.2 Afstemming met burgemeesters, ambtelijke organisatie en griffies

Elk jaar vindt er een gesprek plaats met de burgemeester, de griffier en de gemeentesecretaris van zowel Leiden als van Leiderdorp. Tijdens deze gesprekken komt de onderzoeksagenda aan bod. Door deze gesprekken kunnen we beter rekening houden met de ontwikkelingen binnen de gemeenten.

Voor elk onderzoek organiseren we een startbijeenkomst. Hiervoor nodigen we de betrokken ambtenaren, de onderzoekers, vertegenwoordiging van de griffie(s) en de leden die het onderzoek begeleiden uit. We bespreken het onderzoek en de planning.

Als het onderzoek is vastgelegd in een conceptrapport, bieden we dit aan voor het zogeheten ambtelijk hoor en wederhoor. Het gaat dan om de controle op de feitelijke onjuistheden. Tijdens een bijeenkomst bespreken we de schriftelijke reactie en zo nodig passen de onderzoekers het rapport aan.

Hierna start het bestuurlijk hoor en wederhoor. We sturen het feitenrapport en onze conceptrekenkamerbrief naar het college van de betreffende gemeente(n). Als het onderzoek ook de griffie betreft, dan sturen we dezelfde informatie naar de griffie. De rekenkamerbrief bevat een samenvatting van het feitenrapport met de bijbehorende conclusies en aanbevelingen. We vragen aan het college van de betreffende gemeente(n) en eventueel de griffie om te reageren op onze aanbevelingen. Deze bestuurlijke reactie voegen we toe aan de rekenkamerbrief. Het complete pakket (feitenrapport, rekenkamerbrief en bestuurlijke reactie) sturen we daarna naar de gemeenteraad/raden. We hebben dit jaar eenmalig als proef een digitaal spreekuur georganiseerd waar raadsleden informatieve en technische vragen konden stellen over de uitkomsten van een onderzoek. Dit is voor herhaling vatbaar.

5.3 Contact met burgers en organisaties van Leiden en van Leiderdorp

De voorloper van de Rekenkamer, de Rekenkamercommissie, kreeg in haar evaluatie de aanbeveling om zoveel mogelijk contact te zoeken met bewoners en organisaties uit Leiden en Leiderdorp. Dergelijke contacten lopen via de leden van de Rekenkamer of via de onderzoekers van het onderzoeksbureau. Afgelopen jaar heeft de Rekenkamer bij meerdere onderzoeken contact gehad met burgers:

- Bij het onderzoek 'Duidelijke taal' hebben we contact gezocht met inwoners via Buzz Leiden en via Includio in Leiderdorp.
- Voor het onderzoek Citymarketing hebben we de voorzitter van de Wijkvereniging Pieterskerk & Academiewijk en Levendaal-West geïnterviewd. Daarnaast zijn diverse instellingen gesproken die betrokken zijn bij citymarketing.
- Bij het onderzoek naar het coalitieakkoord Leiderdorp is er gesproken met de Adviesraad Sociaal Domein.
- Bij het onderzoek naar Leefbaarheid Transvaal is gesproken met bewoners en bezoekers van de wijk Transvaal.

5.4 Website en media

De Rekenkamer heeft een eigen LinkedIn-account en een eigen website: rekenkamerleidenleiderdorp.nl. Op de website plaatst de Rekenkamer een bericht bij het aankondigen van een nieuw onderzoek. Ook plaatsen we veelal een bericht over de resultaten van een onderzoek. Daarnaast vermeldt de Rekenkamer ook andere interessante berichten, zoals het jaarplan en -verslag en vacatures.

5.5 Wet open overheid (Woo)

In 2025 heeft de Rekenkamer haar werkwijze over de Woo openbaar gemaakt. De Rekenkamer heeft in 2025 geen Woo verzoeken ontvangen.

5.6 Geleerde lessen van eerder onderzoek

De Rekenkamer evalueert traditiegetrouw na ieder afgerond onderzoek het proces en de werkwijze. Daarnaast kijken we aan het einde van het jaar integraal terug. Ook feedback uit driehoeksgesprekken en fractiegesprekken betrekken wij hierbij. Tot nu toe verwerkten wij deze geleerde lessen vooral impliciet in onze werkwijze, zonder daar expliciet over te rapporteren. Naar aanleiding van vragen die hierover tijdens fractiegesprekken zijn gesteld, hebben wij er in 2025 voor gekozen om de belangrijkste lessen expliciet te benoemen.

Onderzoek Citymarketing

Een belangrijke les uit het onderzoek naar Citymarketing is dat het informeren van de gemeenteraad in een vroeg stadium niet mag worden overgeslagen. In onze gebruikelijke werkwijze doorlopen wij de volgende stappen: (1) het opstellen van een onderzoeksopzet, (2) het selecteren van een onderzoeksbureau, (3) het presenteren van de onderzoeksopzet aan de raad, (4) de uitvoering van het onderzoek (waaronder mogelijk ook interviews met (een deel van) de raad). In dit onderzoek hebben wij, vanwege de gewenste doorlooptijd, stap 3 en het betrekken van de raad gedurende het onderzoek gecombineerd. Dit heeft geleid tot onduidelijkheid en ruis. De conclusie is dat het doorlopen van deze afzonderlijke stappen bijdraagt aan helderheid en betrokkenheid van de raad en dat deze werkwijze in de toekomst weer zoveel mogelijk gevolgd zal worden. Een uitgebreidere verkenningsfase (zie ook hieronder) had kunnen helpen bij het vaststellen van de juiste vraagstelling. Daarbij had de raad vroegtijdig geïnformeerd kunnen worden dat de effectiviteit van citymarketing moeilijk te onderzoeken valt als deze kwantitatief (in Euro's) uitgedrukt moet worden.

Onderzoek Transvaal

Uit het onderzoek Transvaal trekken wij de les dat we terughoudend moeten zijn in het gebruik van labels als 'innovatieve' of 'vernieuwende' onderzoeksmethodiek. Dergelijke termen kunnen onbedoeld de indruk wekken dat een onderzoek minder gedegen is, terwijl veel van de ingezette methoden zich in andere contexten al ruimschoots hebben bewezen. Door dit beter toe te lichten en zorgvuldiger te formuleren, kunnen we duidelijker maken dat vernieuwing en kwaliteit goed samengaan.

Verkenningsfase voorafgaand aan onderzoek

Een bredere, niet nieuwe maar bevestigde les is dat het investeren van tijd aan de voorkant loont. Een zorgvuldige verkenning, in gesprek met de ambtelijke organisatie, helpt om te komen tot onderzoeken die aansluiten bij actuele vraagstukken en een constructieve bijdrage leveren aan beleid en bestuurlijke reflectie. Zo nodig zullen we dit onder de naam 'vooronderzoek' doen, waarbij ook nog niet duidelijk is of het tot een daadwerkelijk onderzoek gaat komen. Dat maakt het ook mogelijk om vroegtijdig af te stemmen met de raad over mogelijke dilemma's. Dat hebben we in 2025 gedaan met het onderzoek naar de toegankelijkheid van de stemlokalen.

Onderzoek Duidelijke Taal

Bij het onderzoek Duidelijke Taal is uit praktische omstandigheden een nieuwe werkwijze ontstaan. De Rekenkamer heeft een Teamsbijeenkomst georganiseerd in de vorm van een digitaal spreekuur. Raadsleden konden hierin vragen stellen en aandachtspunten meegeven. Deze aanpak is als positief ervaren en wordt daarom behouden als aanvullende mogelijkheid om de toegankelijkheid en beschikbaarheid van de Rekenkamer te vergroten.

6 Financieel verslag 2025

6.1 Inleiding

De Rekenkamer Leiden & Leiderdorp heeft in 2025 € 13.394 meer uitgegeven aan onderzoeken dan aanvankelijk was begroot. De verklaring hiervoor is dat de Rekenkamer op verzoek van Leiderdorp gevraagd onderzoek heeft uitgevoerd naar afhandeling van verkeersmeldingen en daarvoor een extra bijdrage ontving. Daardoor was er meer financiële ruimte voor onderzoeken.

Aan inkomsten werden van de gemeente Leiden en Leiderdorp bijdragen ontvangen van respectievelijk € 116.395 en € 38.978 en voor het onderzoek naar verkeersmeldingen Leiderdorp een bedrag van € 27.050. Door de hogere bijdrage van Leiderdorp komt de Rekenkamer in 2025 uit op een positief resultaat van € 13.422. Dit positieve resultaat wordt in 2026 ten gunste van de reserve van de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp gebracht.

De reserve van de Rekenkamer Leiderdorp (ten bedrage van € 50.000) vervult een andere functie dan de gezamenlijke reserve Rekenkamer Leiden & Leiderdorp. Deze reserve is beschikbaar voor aanvullend onderzoek. In 2025 is besloten een deel van deze reserve in te zetten voor het onderzoek naar de afhandeling van verkeersmeldingen in Leiderdorp. Daarmee is een bedrag van € 27.050 onttrokken aan de reserve Leiderdorp.

6.2 Inkomsten en uitgaven 2025

	Begroting 2025	Realisatie 2025	Realisatie 2024
Lasten			
Onderzoeken	86.142	99.536	119.618
Onderzoek schuldhulpverlening			19.815
Onderzoek afhandeling verkeersmeldingen Leiderdorp			9.125
Onderwijshuisvesting			31.525
Energiebesparingsplicht			1.000
Duidelijke taal		528	32.435
Ruimtelijke projecten Leiderdorp		12.175	11.250
Moties, amendementen, en toezeggingen		22.275	7.425
Citymarketing Leiden		21.668	7.042
Coalitieakkoorden Leiderdorp		18.125	
Verkeersveiligheid Leiden		7.675	
Leefbaarheid Transvaal, Leiden		17.090	
Commissieleden en ambtelijk secretaris	93.359	94.653	84.743
Vergadervergoedingen leden	28.000	31.272	25.118
Ambtelijk secretaris	65.359	63.381	59.625
Overig	4.714	4.105	6.337
Onderhoud website	2.629	2.525	2.524
Contributies	1.365	1.450	1.395
Overige kosten	720	130	2.418
Totale lasten	184.215	198.293	210.698
Baten			
Bijdrage Gemeente Leiden	116.395	116.395	114.272
Bijdrage Gemeente Leiderdorp	43.156	38.798	37.464
Bijdrage Gemeente Leiderdorp onderzoek verkeersmeldingen		27.050	
Onttrekking uit de reserve Leiden & Leiderdorp	24.664	29.472	22.284
Totale baten	184.215	211.715	174.020
Resultaat	0	13.422	-36.678

Reserve Rekenkamer Leiden & Leiderdorp	
Stand 1 januari 2025	132.401
Onttrekking negatief resultaat 2024	-36.678
Begrote onttrekking 2025 uit de reserve	-29.472
Stand 31 december 2025	66.251
Storting positief resultaat 2025	13.422
Begrote onttrekking 2026 uit de reserve	-30.387
Verwachte stand 31 december 2026	49.286

Reserve rekenkamer Leiderdorp (voor aanvullend onderzoek)	
Stand 1 januari 2025	50.000
Toevoegingen en onttrekkingen	-27.050
Stand 31 december 2025	22.950

Onderzoeksagenda 2026-2027

7 Onderzoekstrategie en onderzoeksagenda 2026 - 2027

7.1 Missie en onderzoekscriteria

De Rekenkamer is een instrument van de beide gemeenteraden. De rol van de Rekenkamer is om de raden te ondersteunen bij hun kaderstellende en controlerende rol. Daarom doet de Rekenkamer voor de gemeenteraad en de burgers onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door de gemeente gevoerde beleid en de uitvoering daarvan, evenals naar de transparantie van de verantwoording daarover.

Bij het bedenken van onderwerpen die de Rekenkamer kan onderzoeken is een criterium dat dit onderzoek een toegevoegde waarde heeft voor de gemeenteraden. Oftewel of door dit onderzoek te doen het functioneren van de gemeente(n) kan worden verbeterd. Een ander belangrijk criterium is of dit onderwerp de samenleving of bepaalde groepen raakt. Ook de hoeveelheid geld die de gemeenten uitgeven aan de onderwerpen is een criterium voor het wel of niet kiezen van een onderwerp. Ten slotte zorgen we ervoor dat de onderzoeken de verschillende beleidsterreinen raken.

De uitgangspunten van de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp

- We leveren betrouwbare en neutrale informatie die het politieke debat voedt
- Dat doen we onafhankelijk en betrokken
- We onderzoeken het beleid en hoe het bestuur werkt voor de gemeenschap

Werken voor twee gemeenten heeft als voordeel dat we ook onderzoek kunnen doen die de gemeentegrenzen overstijgen.

7.2 Werving nieuwe leden

In 2026 gaat de Rekenkamer twee nieuwe leden werven. Zodat de Rekenkamer na het vertrek van Maurice Dister en Hans van Egdomeer weer op volle sterkte is.

7.3 Groslijst van mogelijke nieuwe onderzoeken

Ondernemersklimaat

De Rekenkamer is voornemens onderzoek te doen naar het ondernemersklimaat voor het midden- en kleinbedrijf (mkb) in Leiden en Leiderdorp. De detailhandel (winkels) laten we bij dit onderzoek buiten beschouwing.

Het mkb vormt een belangrijk onderdeel van de lokale economie, maar ondernemers ervaren diverse uitdagingen.

Met dit onderzoek willen we in kaart brengen hoe het gemeentelijk beleid en de uitvoering hiervan bijdragen aan een gunstig of juist belemmerend ondernemersklimaat. Hoe aantrekkelijk zijn beide gemeenten voor bedrijven om een vestiging te openen, uit te breiden, te blijven of te verplaatsen? Is er voldoende ruimte voor ondernemerschap en innovatie. Worden ondernemers betrokken bij de ontwikkeling en implementatie van het beleid? Welke afspraken zijn er over samenwerking met andere gemeenten? We betrekken hierbij vanzelfsprekend de ervaringen van ondernemers.

Zorg voor dakloze mensen in Leiden

In de Leidse regio zijn ongeveer 700 mensen dak- of thuisloos, waarvan ruim 100 kinderen. Een deel leeft hiervan op straat, de meerderheid vindt tijdelijk onderdak bij familie, vrienden of in een auto en een deel maakt gebruik van opvang. Onderzoek van de Rekenkamer richt zich onder andere op de vraag of het programma 'Alle inwoners horen erbij' effectief is. Verder zal ook aandacht zijn voor recente ontwikkelingen rondom voorzieningen voor uitgeprocedeerde asielzoekers die invloed kunnen hebben op de problematiek in de Leidse regio.

Benutten kansen Omgevingswet (Leiden en Leiderdorp)

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Die wet brengt een aantal nieuwe mogelijkheden. Bijvoorbeeld om de omwonenden te betrekken bij plannen in de omgeving (participatie), om beleid en regels over de omgeving toegankelijk te ontsluiten en om meer integraal naar de leefomgeving te kijken. Hiervoor zijn andere werkprocessen binnen de gemeentelijke organisatie nodig. De Rekenkamer is voornemens om onderzoek te doen naar de wijze waarop de gemeente Leiden en Leiderdorp de Omgevingswet hebben geïmplementeerd in hun werkprocessen en of de kansen van de Omgevingswet hiermee worden benut. Daarbij is ook aandacht voor de veranderende rol van de gemeenteraad als gevolg van de Omgevingswet. Een precieze focus per gemeente zullen we bepalen na een verkenning.

Leefbaarheid in Leiderdorpse wijken

De gemeente Leiderdorp investeert in leefbaarheid in de wijken. Maar hoe doet ze dat precies? Werkt de aanpak eigenlijk wel en is dit doelmatig? Hiervoor is nodig dat optimaal gebruik wordt gemaakt van alle beschikbare middelen zoals de welzijnsorganisatie en de handhaving. Een mogelijke vraag is ook hoe de gemeente omgaat met de inzet en het eigen initiatief van bewoners.

Het onderzoek doen we in een beperkt aantal wijken met verschillende profielen, zodat we een gevarieerd beeld krijgen. De aanpak wordt innovatief: we beginnen niet bij wat er allemaal niet werkt, maar juist bij wat er wél is aan talenten, initiatieven en verbindingen in wijken. Daarna kijken we hoe de gemeente daarmee omgaat.

Zorgfraude (DoeMee-onderzoek van de Vereniging van Rekenkamers (VvR))

Het DoeMee-onderzoek is een initiatief van de VvR, waarbij lokale rekenkamers gezamenlijk deelnemen aan één onderzoekstraject naar een gemeenschappelijk onderwerp. De aanleiding voor de VvR om te kiezen voor een onderzoek naar de aanpak van zorgfraude is dat zorgfraude een veelzijdig en ernstig probleem is, variërend van administratieve fouten tot zware criminele opzet. Het raakt kwetsbare inwoners direct en zet de betaalbaarheid van ons zorgstelsel onder druk. Het effectief aanpakken hiervan is complex en vereist een constante balans tussen het waarborgen van zorgkwaliteit en het handhaven van rechtmatigheid.

8 Begroting 2026

In 2025 heeft een herijking van het budget van de Rekenkamer plaatsgevonden. De ambitie is om de komende jaren gemiddeld drie onderzoeken per jaar uit te voeren van gemiddeld € 35.000. Dat kunnen bijvoorbeeld ook twee onderzoeken zijn van € 40.000 en een onderzoek van € 25.000. We hebben gemerkt dat duurdere onderzoeksbureaus zorgen voor betere onderzoeken. We gaan daarom meer voor kwaliteit dan kwantiteit kiezen. 2026 vormt vanwege de gemeenteraadsverkiezingen een uitzondering, daarom begroten we circa € 93.000 voor onderzoeken. Indien de Rekenkamer meer uitgeeft aan onderzoeken dan komt dit ten laste van de reserve.

Bij de herijking hebben de gemeenteraden van Leiden en Leiderdorp ingestemd met een verhoging van de respectievelijke bijdragen tot € 150.000 en € 50.000 per jaar vanaf 2027 conform de standaard verhouding van 75%-25% (brieven griffies aan gemeenteraden van Leiden en Leiderdorp van 27 februari 2025 met kenmerken Z/25/3804362, respectievelijk Z/25/174800/398135). Voor 2026 is besloten het gat te dekken uit de gezamenlijke reserve. Daarom is de begrote onttrekking uit de reserve in 2026 relatief hoog. Tot slot is tevens afgesproken dat vanaf 2027 de reserve van de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp minimaal € 20.000 en maximaal € 80.000 bedraagt.

	Begroting 2026	Realisatie 2025
Lasten		
Onderzoeken	93.554	99.536
Commissieleden en ambtelijk secretaris	100.159	94.653
Vergadervergoedingen leden	32.447	31.272
Ambtelijk secretaris	67.712	63.381
Overig	4.846	4.105
Onderhoud website	2.703	2.525
Contributies	1.403	1.450
Overige kosten	740	130
Totale lasten	198.559	198.293
Baten		
Bijdrage Gemeente Leiden	120.237	116.395
Bijdrage Gemeente Leiderdorp	47.935	38.798
Bijdrage Gemeente Leiderdorp onderzoek verkeersmeldingen		27.050
Onttrekking uit de reserve Rekenkamer Leiden & Leiderdorp	30.387	29.472
Totale baten	198.559	211.715
Resultaat	0	13.422